

РЕЦЕНЗИЯ

от

Проф. д-р БОРИС ТОДОРОВ КОЛЕВ, определен за член на Научно жури със Заповед № 01-266/29.12.20200 г. на Директора на НИГГГ при БАН

Върху преподавателската практика, научните публикации и научно-организационната дейност на доц. д-р БОЯН ЙОРДАНОВ КУЛОВ, участник в конкурса, обявен от НИГГГ-БАН в ДВ, бр. 93 от 30.10.2020 г. за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” в Област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика, Професионално направление 4.4. Науки за Земята (Икономическа и социална география) за нуждите на Департамент „География” при НИГГГ - БАН

Единствен участник в обявения конкурс е доц. д-р Боян Йорданов Кулов от Секция „Икономическа и социална география” в Департамент „География” при НИГГГ - БАН.

I. Биографични данни и професионално развитие:

Доц. д-р Боян Йорданов Кулов е роден на 08.09.1957 г. в гр. Пловдив. През 1983 г. завършва висше образование в ГГФ на СУ „Св. Кл. Охридски” по специалността „География на туризма” и придобива степента „Магистър”. От 1984 до 1987 г. е аспирант (докторант) в Географския институт на БАН и след успешна защита му е присъдена научната степен „кандидат на географските науки” (еквивалент на „доктор по география”). От октомври 2007 до 01.01.2008 г. постъпва на работа в Географския институт на БАН като „географ”. През 2008 г. е избран за „старши научен сътрудник II степен” (доцент) в същия институт и същевременно заема поста Научен секретар на института. През периода 2010 – 2014 г. е Научен секретар на Националния институт по геофизика, геодезия и география – БАН.

Участникът в конкурса притежава компютърни умения по приложните програми: Excel, Microsoft Word, Power Point.

II. Преподавателска практика:

Доц. Боян Кулов има богата преподавателска практика предимно в САЩ. През периода „февруари – август” 1990 г. постъпва на работа като „гост – изследовател” в Западновирджинския университет в Моргънтаун (щат Западна Вирджиния), след което до май 1991 г. е привлечен като „асистент-професор” в същия университет. През периода май 1991 – 1998 г. е „асистент-професор” в Американския университет във Вашингтон (окръг Колумбия, САЩ). От август 1998 до август 2000 г. работи като „гост-професор” в Университета „Джордж Мейсън” във Феърфакс (щат Вирджиния – САЩ). През 2000

– 2007 г. постъпва като „асистент-професор“ в Университета „Джордж Вашингтон“ в столицата на САЩ. Бил е преподавател и в гимназия „Сейнт Андрюс“ в Потомак (щат Мериленд). Доц Кулов е канен като „гост-лектор“ и в Университета „Масарик“ в Бърно (Чехия), Университета в Залцбург (Австрия), Института за морски изследвания в Констанца (Румъния), Солунския университет, Щатските Университети на Пенсилвания и Индиана (САЩ), както и в Световната федералистка асоциация и Асоциацията на Обединените нации във Вашингтон и Института по международни отношения към Държавния департамент на САЩ. Преподавал е и в СУ” Св. Кл. Охридски“. Неговата квалификация му е позволявала навсякъде да изнася лекции по широк кръг географски дисциплини, като политическа география, регионално развитие, проблеми на глобализацията, основни световни проблеми, география на СССР и бившите съветски републики, екологична проблематика, устойчиво развитие и други.

III. Научни публикации:

Участникът в конкурса участва в него с 19 научни публикации след избирането му за „доцент“ (6 самостоятелни, 4 в които е втори автор, а в останалите е сред авторските колективи, което е важен признак, че участието му като съавтор показва, че може успешно да работи в научни колективи; 11 от публикациите са на английски, останалите – на български език). Представените за рецензиране публикации са в следните раздели:

- **Монографии, 1 брой** (Koulov, B. 2020. Europe's core-periphery relations and horizontal disparities, “Az-buki” National Publishing House, Sofia, ISBN 978-619-7065-30-5).
- **Статии, 9 броя**, от които 4 броя са публикувани в чужбина – Румъния, Турция, Австрия и Нидерландия. Три от 9-те статии са самостоятелно дело на кандидата, а останалите са колективни.
- **Изнесени 8 доклада** на научни форуми публикувани в сборници от национални и международни конференции.

Четири от 19-те научни публикации - Г7.1, Г.7.2, Г7.3 и Г7.4, са включени в Scopus.

IV. Тематична структура на публикациите:

- Проблеми на отношенията „ядро“ – периферия“ и хоризонталните (териориалните) неравенства, проявяващи се в съвременна Европа – публикация В3.1; Въщност авторът е анализирал не само хоризонталните, но и функционалните диспропорции, които е установил, въпреки, че не ги е посочил в заглавието на своя труд.

Монографичното си изследване доц. Б. Кулов е структурирал по следния начин: Въведение, три глави (1. Европейското социално-

икономическо ядро: геопространствено свиване; 2. Разширяване на европейската периферия; 3. Дълбока европейска периферия; Изводи).

Във Въведението са представени целите и задачите на изследването, както и използваният методически подход, със съответните приети прагови критерии. Анализите на автора са направени на четири териториални равнища – от NUTS 0 до NUTS 3 според класификацията на Евростат.

В Първа Глава задълбочено са анализирани основните характеристики на европейското социално-икономическо ядро, първоначално съставено от 6-страни основателки на Общия пазар през 1957 г., както и от някои други съседни държави, прераснало след няколко разширения, в Европейския съюз. Много точно и образно авторът е оприличил ядрото на излъчващ източник на силна икономическа гравитация, като е обърнал особено внимание на неговата непрекъснато пулсираща същност. Тази установена гравитация постепенно намалява от ядрото към периферията, но запазва определен интензитет и сила.

Втора глава на монографията е посветена на установените и доказани от автора основни хоризонтални (териториални) и геоикономически диспропорции в сравнение с ядрото. Тези анализи са основани на използван богат изходен статистически, икономически и финансов материал и съответните илюстриращи го синтезни показатели като БВП и много други. Специално внимание е обърнато на обстоятелството, че периферните части на Европейския съюз, а и на целия европейски континент се разширят с различен интензитет поради включването на нови страни-членки.

В Трета глава, въз основа на анализирана богата информация, доц. Б. Кулов е поделил териториите, попадащи в категорията „периферия“ на три под категории – „горна“, „средищна“ и „дълбока“, тъй като те имат значителни различия както помежду си, така и по отношение на ядрото. Тези под категории териториално се преливат от „горна“ през „средищна“ до „дълбока“ периферия. Отчитайки тези различия, авторът справедливо и обосновано доказва, че с най-трудно и бавно решими са проблемите на социално-икономическото развитие на онези части, които е определил като „дълбока периферия“, т.е. териториално (географски) най-отдалечените от гравитационното ядро. Направен е и анализ за това тяхно състояние, произтичащо главно от унаследени от миналото проблеми. Посочено е, че това се отнася особено за страните от Източна и Югоизточна Европа отличаващи се с централно планиране и държавна икономика до преди няколко десетилетия.

Монографията на доц. Б. Кулов е сред малкото научни публикации, не само в България, но и в Европа, които разширят евристичният

поглед и хоризонт по отношение съвременната териториална и геоикономическа мозаечна структура на континента и особено на ЕС, което откражвам и оценявам като особено значим принос.

- Прилагане на концепцията за екосистемните услуги и на геоинформационните технологии за постигане на устойчиво развитие – публикации Г7.1; Г7.2;Г7.2;Г7.6;Г8.3;

В тези публикации са анализирани основни аспекти, както на екосистемните услуги, които предлага природният потенциал особено на планински райони на България (Г7.1; Г7.4; Г7.5; Г7.6;Г8.3) така и на по-ефективната регионална политика в тях. Анализирана е и проблематиката по отношение на икономическата валоризация на тези видове услуги.

- Изследвания на планински райони – публикации Г.7.2; Г7.3; Г7.5; Г7.6; Г8.4; Г8.9. В тях се откражват задълбочени анализи, не само във връзка с остойностяването на техните потенциали и свързаните с тях екосистемни услуги, но е посочено, че ползването им задължително трябва да се осъществява заедно с тяхното опазване и устойчиво развитие.
- Изследвания, свързани с изучаване, оценка и управление на рискови процеси – публикации Г8.5; Г8.7; Г8.10.

V. Постигнати резултати и приноси по групи публикации:

Те могат да се обособят в две основни групи:

V.1. Геопространствени неравенства и устойчиво регионално развитие, теория, инструменти и политики.

V.1.1. Тук особено откражвам монографичната публикация (Koulov, B. 2020. Europe's core-periphery relations and horizontal disparities, "Az-buki" National Publishing House, Sofia, ISBN 978-619-7065-30-5). В нея са включени собствени изследвания на пространствените (хоризонталните) различия в геоикономическото развитие на Европа и специално на ЕС. Доц. Кулов предлага собствен поглед, свързан с обективно съществуващите и проявяващи се хоризонтални (географски) диспропорции, свързани с пулсациите на гравитационното влияние на „ядрото“ на континента и ЕС, от една страна, и ограждащата го „периферия“, от друга. При своите анализи той откражва три под категории периферия – „горна“, „средищна“ и „дълбока“. Тези виждания биха могли да се използват от дипломати, регионалисти и други специалисти, както при бъдещи формулировка на приоритетни цели и задачи за териториалното развитие на континента, така и в рамките на ЕС. В този смисъл тя е новост за научната географска литература и я обогатява в значителна степен. Тук трябва да отбележа, че съдържащият се в книгата му потенциал,

анализи и изводи са използвани в неговата богата преподавателска практика в страната и чужбина.

V.1.2. Идентифициране и картографиране на границите на геопространственото ядро и периферия на европейската социално-икономическа система и тяхната динамика за периода 2007 – 2017 г.

Участникът в конкурса справедливо е насочил изследователският си подход за идентификация на един от основните проблеми в развитието особено на ЕС. Той е обърнал внимание на задълбочаването им, особено след присъединяването на 13 нови страни-членки след 2004 г. Отличавайки се с доста по-ниски социално-икономически равнища, в сравнение с ядрото, доц. Б. Кулов установява, че тези страни са задълбочили вече съществуващи регионални различия на ЕС. Чрез картографски способи той е определил териториалния обхват, както на ядрото, така и на заобикалящата го периферия.

V.1.3. Класифициране на геопространствените елементи на регионите на ЕС.

Доц. Б. Кулов е създал геопространствен класификационен модел на тези елементи според постигнатите равнища на жизнен стандарт и е разкрил техните геопространствени структури, както и трансформационните им пулсации, изразени чрез разширяване и свиване. Той въвежда и понятието „супер ядро”, съставено от страните с най-високо равнище на социално-икономическо развитие, което притежава най-голям потенциал за растеж. Посочени са и някои проблемни диспропорции в развитието, особено проявяващи се в страните от макрорегион „Югоизточна Европа” и попадащи в под категорията „дълбока периферия” на ЕС.

V.2. Приложение на концепцията за екосистемните услуги и на геоинформационните технологии за устойчиво управление на околната среда и регионалното развитие.

V.2.1.Приложена методическа рамка на MAES в административно-териториалните единици в България.

На тази основа са предложени методически насоки за картографиране и икономическо оценяване на екосистемни услуги на равнище община. Тези насоки са приложени в конкретни български общини като Карлово, Чепеларе и други.

V.2.2. Направено обосновано предложение за въвеждане на понятието „дисергия” при екосистемните услуги, чрез което да се усъвършенства тяхното оценяване (остойностяване).

Това негативно явление се среща често. За неговото преодоляване или поне намаляване, са предложени препоръки за подобряване в използването на тези услуги с оглед подпомагане на провежданата регионална политика.

V.2.3. Предложени са ГИС подходи и картографски продукти с цел намаляване и/или преодоляване на риска от поява на опасни природни и техногенни явления и процеси.

Направени са предложения, както и ГИС-модел на най-важните функции за намаляване или избягване от настъпване на определени рискови събития. Това е особено важно, защото тези събития и процеси имат стохастичен характер на проявление.

VI. Установени цитирания на трудове на доц. д-р Б. Кулов:

Установени са 28 цитирания в български и чуждестранни научни публикации.

VII. Участие в разработване на научни проекти:

Научната подготовка и компетентност на участника в конкурса е оценена и чрез участието му като ръководител на 8 научни проекта от които 3 са по оперативни програми на Европейския съюз.

VIII. Критични бележки и препоръки:

- В работата си по-нататък участникът в обявения конкурс трява да конкретизира по-ясно постигните изследователски резултати;
- Да се насочи към публикуване на повече самостоятелни трудове;
- За по-висока степен на достоверност в своите изследвания, би било полезно да използва количествени математико-статистически методи и съответното моделиране;
- Препоръчвам на доц. Б. Кулов да представи, ако това още не е направено, своята монография в Комитета на регионите на ЕС, както и пред Съвета на Европа.
- Би било полезно да се издаде и вариант на български език, чрез който националната научна общност да се запознае с неговите анализи и препоръки, съдържащи се в книгата.

Всички нормативни изисквания по процедурата на конкурса, съгласно ЗРАСРБ и Правилника на НИГГГ - БАН, са спазени.

Не са установени случаи на plagiatство и на заимстване от чужди научни публикации.

Участникът в конкурса покрива необходимите изисквания, предвидени в ЗРАСРБ, за заемането на академичната длъжност „професор”.

Заключение:

Посочените бележки имат характер на препоръки. Те не омаловажават и не подлагат на съмнение постигнатите резултати и откроените приноси, които приемам.

Доц. д-р Боян Йорданов Кулов е учен и преподавател с ясно откроен изследователски профил в областта на икономическата и социалната география.

Участникът в конкурса притежава необходимия опит, интереси и изградена научна компетентност в различни сфери на икономическата и социална география. Убеден съм, че и колеги от други университети биха могли да използват неговия опит и особено преподавателската му практика.

Като имам пред вид всичко това си позволявам да направя следното предложение:

Уважаемите членове на Научното жури да гласуват предложение до Научния съвет на Националния институт по геофизика, геодезия и география - БАН, да вземе решение, с което доц. д-р Боян Йорданов Кулов да заеме академичната длъжност **ПРОФЕСОР** по област на висше образование 4. Природни науки, математика и информатика; Професионално направление 4.4. Науки за Земята (Икономическа и социална география).

17 януари 2021 г.
СОФИЯ

РЕЦЕНЗЕНТ:
(проф. д-р Борис Колев)